

Ненад Грујичић

ВИЈАДУКТ

Уредник
Зоран Колунџија

Ненад Грујичић

ВИЈАДУКТ

Три поеме

ПРОМЕТЕЈ

Нови Сад

2011

ВИЈАДУКТ*

* Средишњи дио Гомјенице назван по предузећу *Вијадукт*, које је у том мјесту боравило од 1962. до 1967. године градећи асфалтни пут од Приједора до рудника Томашица.

1.

У Бецнеровом гају на пречац порезано храшће:
Збогом хрсак жирова из раља пуштене кезмади!
Преко ријеке вране граком масе сињи предио.
Козара бриди у сисама облака из негдањег мора.
Колико је Приједор поље дуго, широко...

2.

У мирисне годове Гомјенице
хрупио загребачки *Вијадукт*,
предузеће за асфалт и бетон.
Велико спремање Поткозарја:
орê се жа́ге и блање, чекић за бра̀двом кличе,
ексери до рђе гредама пију влагу.
Брзо склепане бараке – мравињаци за раднике.
Први у крају црно-бијели телевизор.
Пристигли македонски возачи
са напереном зеленкастом њушком камиона.
Ноћи су пуне веселих звијезда и звукова.
Захркала силесија пролетера.
Отпоздравља мирисима дуње
љута мјесечина над Крајином.
Низ поље иду, бабо, сејмени...

3.

Пало с неба одјељење рудника Љубија.
Од Приједора до Томашице
гради се асфалтни пут.
Вијуга врела цеста попут
птице која ниско лети.
Дани су у милости демпера и булдожера,
машине брсте кућишта и крчевине:
површински коп жељеза врједнији од злата.
Црвена прашина из мајданских пећи
пада на остатке раја.
Звијери, мале и велике,
замакле у шуме Стриборове.
Ни змија око амбара
– велика шапа одрадила своје.
Босонога дјеца на асфалту у ранама.
Ај, с бока ударен ципом крвари коњ у јарку!
О, ишчезла цвасти на оглоданим брдима,
о, пуцкетави воћњаци у шпоретима, зимским!
Мој зумбуле што си увенуо...

4.

Једно двориште и даље у лијепим
воњевима пиљевине и талашике:
из дана у дан здиждућући
отац прави буре за буретом!
Сваким ударцем чекића,
грозд варницâ на наковањ пада.
У буренцету боје стршљена млада ракија зри.
Сребре се обручеви од невидљивог зујања.
Грешком засађена у дворишту,
жалосна врба, већ виша од крова,
жилом-алом подиже кућу миц по миц.
Канта нафте на пањ посјечене немани
и опушак-свитац из уста задимљених, потом.
Дјевојка соколу зулум учинила...

5.

Трбувом за крувом Рафајло из Шумадије
пијуцка брљу са Лазаркиног трonoшца.
Вјешт у сједењу на петама
Свето циција цуцла изгрижену муштиклу.
А еглен – од грудњака и свитњака
до Кастра и Гагарина.
На мршавим Дјечаковим прсима Че Гевара – жив.
Алкохолни чучолози одмахују чокањима
на Дјечаков касетофон из којег бију *Дорси*.
На бициклу без блатобрана погрбљени Мујо:
Врбас вода носила јаблана...

6.

Сваког првог у мјесецу
до Вијадукта домиле махери-картароши.
По сатовима и прстењу на шакама
са дугачким ноктом на малом прсту
види се колику пару врте.
Лако намаме радничке жуљеве
са платама у махунастим кесама.
Преваранти међу собом прво распомаме игру,
кобајаги један навелико узима им новац.
Три преврнуте карте – нечастиве муње
плазе се по марами на трави.
Избечени сезонци упиру ко дјеца:
Ова ће бити црвена, плаћам ја?!
Дедер, баја, преврни праву, нађидер херц,
ове су двије, видиш, црне!
Ова је, она је, пред очима се манта,
окренеш било коју, никад твоја,
– цери се тамни треф?!
Јозо ногом удара на карту – ова је црвена,
и вади из прслука задњи динар.
А бубањ бескраја у глави
указа на рупцу црну дјетелину

и окрену ледину ка небу.
Сиротињска нада у грлу засуши јадом.
О, непочитани буквари,
о, несавладане таблице множења,
гдје ли сте, гдје ли сада?
Снијег паде на бехар, на воће...

7.

Македонка Ленка, жена Вангелова,
нагна Дјечака у плач док удивљено
гледајући тек пупале пилиће
крај бунара зацикта:

Пилците, пилците!

Ох, непознат језик у свили дјетињства,
изненадни страх од прелијепе незнанке
у бијелим штиклама,
са чешљевима у златној пунђи!

А Вангел – мјесечар на рукама по тарабама,
улази у бунар и броји угашена звијежђа.

Охриђанка – одана влат љубави,
без ријечи му придржава сјенку и шапуће.

Он урликне и врати се у кревет.

Као да ништа није било,

јутро га носи на коп.

Свјетлица смрти царне

с трафо-станице покрај пута у соаку.

Сва у срђи љубоморе,

на сред цесте Ленка зачикава живот:

пресеће Вангелов камион,

извлачи из кабине згужване радодајке,

с једном па с трећом ноктима се кида.
У најлон-чарапама на црту,
напирлитана Јока с гримасом окате кује
узвраћа ногом у сису.
Даве се страшно и смијешно.
пред ђацима у пролазу с кајданкама и текама
у торбама на уплашеним леђима.
О, потргане мини-сукње у ружама,
о, женска косо почупана у врисци
на ћупријским бринама и јазовима!
Ој, дјевојко, ђинђо моја...

8.

(Разбацане кике по трави
слутиле да ће на Охридском језеру,
кадли-тадли у чамцу,
луда до црне цигерице,
Ленка сасути живу соду Вангелу у очи.
Доакала судбини па на робију десет година.
Затворска писма стизала
Дјечаковој мајци у Гомјеницу:
Вангел слијеп на путу,
бјежећи од писка аута,
отфикарио нос на ћошак.
Син супицу срче у дому за сирочад.
Мòре, соко пије вода на Вардарот...)

9.

Илија из Трамошње и Мејо из Ћеле
упорно кушају срећу с картом које нема.
Ослабљени до балчака, без паре,
кисну један другоме у лице.
Кљуцка оно мало снаге од јутрос,
а дјетлић припомаже с граба.
Смлаћени у магновењу одлазе празних душа.
На првој кривини, издуваних гума,
бициклу-крнтији спаде неподмазан ланац,
псујући намјестише,
па ка уцерицама –
до чељади слијепљеног стомака уз кичму.
Вјетрић на клемпавим ушима – утјеха за све.
Има воде и кромпјера –
некако ће до сљедеће ђаволије с картама.
Ах, мерака у вечери ране...

10.

У Илинкиној кући мотају се двојица.
Пије се брља из фишека новчанице.
Сјевне женско кољено
и лане бијесно мушко.
Гдје ли ће је смотати који?
Дјеца над читанком виде све.
У сусједном собичку
кревету испадају чивије.
Срдо моја, не срди се на ме...

11.

Шљагу најбоље игра Ђурађ.
Карте се дају оздо из шпила,
десном руком са лијевог длана:
двије до три, ријетко четврта:
ако је збир девет, каже се *шљага!*
Тад си најјачи, теби улог.
На снијегу трагови троне мачке.
Шљаги је сличан *ајнц*,
сабира се до двадесет један.
Обје игре потурају брзу оштрицу промјене.
Слично хода убрзана Стана
коју пијани Ристан,
како се вратио из Аустрије,
туче сваки дан.
Уложио у карте гастарбајтерске паре,
а онда – и јапију за кућу из снова,
па никловани пиштољ из појаса,
– неће ли даље? –
и сребрни ланчић око врата,
и вјенчани прстен с Милевом,
све до свитњака, до златног очњака,
аскурђеле мој!

Са високог суварка шврака кљуном црта
а репом сјенчи догађај.
Два годишња доба замакоше сликом.
Научивши од Ђуре да вара,
Дјечак неопажено подвуче карту,
у искрици тањој од секунде види јој број,
лоша ли је – дадне је,
добра ли је – чува за себе и
клизне је назад малим прстом,
Ристаново лице – гавраново крило:
Тропа, изгуби све!
Ђавоља добит плану Дјечаковом утробом
и напучи гријех на образу.
Спазивши сузу у Ранковим очима,
наново рођен Дјечак одгурну новац и накит.
О, катарзо у подвизима раним,
о, истино у немуштим чулима!
Лаган ко тица,
Ристан донесе бостан из пиљарнице преко пута,
расјече га и загрли Дјечака с кришком у рукама.
Збогом да си карто и преваро,
збогом срећо и несрећо,
никад више,
никад више!
Ај, откако је Бањалука постала...

12.

Томо економиста гања туђе руње.
А жена му Љепосава – шпицлов,
љубоморнија од Ленке Македонке.
Ево је у бусији на тавану Дјечакове куће.
Преваром Томислав дође с посла на каву:
тражи га тобож неки човјек.
Задихан донесе вијест
да се утопио млинар Урош,
гурну га рјечни дух под воденични камен!
(Рука недјељама махала из шипражја на ушћу.)
Љепосава с тавана клепну поклопцем
и скочи на Тому, за њом нож –
од пода дршком право у шаку!
Она замахну, он је ухвати за руку,
привуче и пољуби ћапћаво.
Љепосава заплака, опсова му мајку
и прихвати варнице с врха усана.
Кроз прозорчић прамен поднева
обли двоје у змијском загрљају.
Ономадне у петак у подне...

13.

У круг се врти шака
с куглицом од тврдог тијеста.
Кипи прелест у душама сезонаца.
Јој, да видиш мокри поткошуљ!
На ивичњаку – три празне шкатуље шибице.
Под једну, па под другу и под трећу
ставља Драго умрљану лоптицу тијеста.
Гдје ли је, браћо?
Моја је! – гази Азиз шкатуљу
и даје црвену стотку.
Преврће кутију – празна?!
Гдје неста, бем јој сомун?! – гужва капу и
стење.
Ево је у овој, подиже варалица шкатуљу
подаље од Азизове ципеле и крене наново.
Шибицарски вртлог распиње наивне очи,
гута и крошње јасике поред пута.
Задња се парица точи.
Има ли ко дуван?
Звуци котлине умножени у саз бола.
А цигар разгара једино плућно крило.
Демонска игра липти.

Обрве укосо купе зној и жмарце.
Кад све узме, лоповчина без срца
са још двојицом нестане у завијутку нирване.
Обале подигну рјечицу
и вежу у чворове громљавине.
Пред страдалнима отвара се море.
Жарко сунце што си закаснило...

14.

Сестре Влашићке, нимфе у вировима,
најљепше у скоку са воденица.
Гле, лук и стријела – шофер у врбаку с једном.
Вијенац риба из замућеног ушћа
односи веселник Ацо:
синоћ је у *Зеленац* забацио
канџ за сома што ноћу излази
на обалу да пасе ливаду.
Дјеца притрчавају
и пипају велике шкрге.
Ацо и син му Милутин,
један за другим у мјесец дана,
страдаше на моторима испред своје куће.
Стојанка из дворишта
гледала брата гдје као комета
излијеће из кривине
и забија се у камион.
Свјетлост са ријеке повукла се у шљункаре
међу костуре из бронзаног доба,
а сестра у сузама, на огради,
чекала брата и оца са јутарњим сунцем.
Тамна ноћи тамна ли си...

15.

И на сасушеним локвањима
карте траже добре глумце.
У крекетавим јаругама
покерска хајдучија на дјелу!
Бити слаб у картама,
а понудити велики новац – у томе је снага:
да се други уплаши твоје маске и одустане.
Надимком Насер, Средо је најмлађи,
али зна игру, многе је стармало преварио.
Брзо пакује карте и још брже дијели.
Свако мустру свога штоса његује.
Љубљански студент,
Борис се жмиркаво смјешка,
игра као ренцер,
звиждуцка рокенрол.
Љубан – на поштено па шта буде.
Батан дуго увлачи цигарету, још спорије
из носа и увета, гле, испушта коврце дима.
Топан здипи карту, буде гужве, не зна друкчије.
Браћа Драгић имају кљунаст тик на устима,
уздахну, не зна се који напући стомак и душе.
Погледи се гужвају и мрсе.

Ко се прије отварања карата накашље – губи.
Много пута Дјечак бјеше даса:
На твојих сто – још двјеста.
Тишина царнута ћурликом *Ђуре*
са аустроугарских уских шина од Грмеча.
Петсто и још сто, драги мој!
Ево теби иљада, па се покажи!
Дивља патка заперлита из водених цвјетова.
Дрхтава рука с трилингом кечева
граби камару пара,
али је хвата трећа:
Фул сам седмица, рођо!
О, привиду среће у шушњу новца
до слједеће диобе масног шпила,
о зрако грча на подочњаку губитника!
Вихор ружу низ поље тјераше...

16.

Фудбалско првенство свијета у Чилеу.
Међу баракама, с брком и пô,
чувар Шпиро разгони дјецу:
марш одатле –
не да им с вечери у Вијадукт.
А телевизијски пријенос утакмице:
Југославија – Уругвај 2. јуна 1962.
Наериле се жеље с вратовима.
Судија Галба из Чехословачке.
У нашој репрезентацији:
Шошкић, Дурковић, Јусуфи,
Радаковић, Марковић, Поповић,
Мелић, Шекуларац, Јерковић,
Галић и Скоблар.
Сладак ли је живот, оче!
Подригује напувана менза.
Радници гланцају стомаке.
Ту су и шефови са женама.
Мирише свемир очију
на оглодане коске и киселу паприку.
Унутра не можеш никако:
само извана, с друге стране, кроз прозор,

на врховима прстију – да гледнеш,
док не налети бркати Шпирит.
Тад двојица-тројица магарећих година
упадају с врата у буљук избуљених радосника.
Екран сњежи и зуји као рендген.
Јозо чачкалицом гребе красту
изнад сврнуте чарапе.
Југославија креће са центра.
Ох, шта с лоптом ради Шекуларац!
Види је, соколе, иза леђа она за њим трчи,
а онда преко кичме и главе,
као репом добачена – право испред њега,
о, Боже једини, велики ли си!
Лопта кроз ноге слуђеном беку,
али оста нула – нула.
Уругвајци узвраћају напад.
Тајац у мензи клати жаруљу без лустера.
Гласне се сова.
А онда Кабрера у деветнаестом минути:
један – нула за Уругвај!
Ууууууу:
ледени капци смртника
над празним тањирима.
Опет наши – с центра.
Још један па други

Шекијев дриблинг из бајке,
додаје Скоблару, овај ко вити бор у трку.
Из звучника уњкаво лијеп спикеров глас:
један – један, двадесет шести минут!
Столови крцкају, један преврнут,
срча под ногама цвјета,
ракија-сеја мути мраз екрана.
Ни пет минута –
а Галић већ ситним везом до мреже:
два – један, не вјерује нико!
Зубима отворене гајбе пива.
Пјени земља од дернека.
Шпиро чеповима гађа гомјеничку дјецу
што пужу под столовима
између нанула и папуча,
мигоље и нестају у шипражју кољена.
Пун мјесец ушетао с другим полувременом:
од Алвареза преко Сасие до Гонзалеса,
зауоставља га Јусуфи,
дуги фор до Мелића,
лопта-луна од Певеза – у корнер.
Набацује Радаковић – Јерковић главом
у четредесет деветом минуту: три – један!
Зијевну лајсна с пода,
оте се жујану матер...

И тако оста до краја.
Аплаудира и Шпиркан који не зна шта је пенал.
Сутра ће Еузебио, а – тек Пеле,
са нашим из ноћи у ноћ
чарати снове ижђикалих гргутаваца:
хиљадарком Шекуларац гланца цокуле.
Љето над Вијадуктом засадило нову мјесечину.
Босно моја, дивна, мила, лијена, гиздава...

ПОКРИВАЊЕ КУЋЕ

У веселој вреви, из руке у руку,
таласа у вис препечени цријеп,
на очевид неба и земље подиже се ново шљеме,
тек одсјечена љескова на врху куће грана
окићена пешкирима и кошуљама зарним,
на кровном рогу под облаком раскорачен
отац-викало вијори са даровима,
и ракија-мајка дигнута у свод:
о, поткозарски шљивици
у литрењачама са комушом!

Кад Драже викне – цио крај затиша.

"Ој, комшије, кумови и пријатељи,
чујте и почујте,
ево га Митар Шиљег из Гомјенице
покрива свој дом,
помог'о му Господ Бог,
родила пшеница бјелица
и ситна дјечица..."

Топи се грло у подневном сунцу,
сиротињска стижу уздарја драга:
ено печено прасе пентра се у небеса,
киштра пива – и она искошена плови на греде,

везени рупци – крила паганских чуда,
берићет слијеће на кућу.

"Ево Момчило Бањац из Орловаче
донио пешкир од седам метара,
краја му нема..."

А убрбус – ни до лакта.
"Тривун Турудија из Балтиних Бара
три кошуље златом извезене
на дар комши своме..."

А оно – кошуљица бијела.

Мравиња свијет око нових дувара,
дјеца се јагме са старијима ко ће веће
жуљеве на длановима излињати,
смијех прекрива мили бол,
дупла се и троји терет из шаке у шаку,
бабе се мијешају са цурама:
крезубо око младо засвјетлуца.

*...Јаој, моја шездесет и која,
нит' и' бројим нит' се млађе бојим...*

Из Бецнеровог гаја –
два врана гаврана надлијећу чудесо,
са сувог храстовог шиљка трећи
извиђа на једно па на друго око,
зракне и копцу кљун
у елипси над рајским предјелом,
у даљини пада поток
на расклимани млински точак,
гле, жабица на мокром шкрљку!
Јате се легенде и скаске,
облачићи над Козаром пролазе кроз
зарђалу гвоздену карику – траг потопа
на врху Мачковог камена уз који негда
бијаше везано бродовље на мору,
нечије дијете босо трчи преко стрњике,
бриде табани у зују пчела из Хамзиног тука,
голубли-гаћани мјеркају догађај.

"Чујте и почујете,
ево Маркан Бундало
донио шпорет из далеке Њемачке..."

Кад тамо – а оно решо са двије мале рингле.

Кресне дуга деветка,
за њом јачи *парабелум*,
онда – *нешто* слабије:
ово је пиштољ-плашљивац
– препознаје неко –
куц-пуц, куц-пуц: ено га прикива даску!
Охо-хооо, чује се одасвуд, ихи-хиии,
купе дјеца вруће ча'уре.

*...Пушка моја и у њојзи меци,
то су моји у години свеци...*

Штрецају срца, надимљу се прса,
женска мушкој, ова руци до себе,
без престанка цријеп за цријепом додаје,
мућка се плетенка томашичке шљивовице:
да ли брља, ја ли препеченица,
није важно, нек' је има, нек' се двоји,
нека расте и вазноси на кров,
на сунце, за срећу.

"Ево Милева Кецман из Јутрогоште,
на радост свима,
донијела три туке печене..."

Кад оно— пиле из живице.
... У мог драгог ливада на гласу,
све до подне кокоши попасу...

И док си трепнуо, кућа покривена:
мирују *фијат* из Усораца и *мечка* из Берлина,
приљубили стаклене њушке
фићо из Стратињске и *нежо* из Париза,
моторчина *хорекс* и моторић *томос*
обостранце наслоњени на орах,
ај, с бицикла спаде ланац:
неко са њ скочи па право у промају прозора
да објеси чутуру о летву над главом,
зулуфе, ено, пустило ничије копиле.

...Мала моја, бркови ти црни,
де и' мало к'о баја заврни...

Хиљаде чавки прелијеће гај
— нечији на јесен сватови!
Ори се сликама рујни комад постојбине,
рјечица Јасеновача гуди у планини,
налакћен на лóтре
не испушта ракију збуњени Нијемац,
намашћених трепавица лица флашу

и германска суђеница из Сводне.
викало за мало да падне – силази кракат,
с кољена чисти траг цигле,
газда му нешто на уво шушори,
бљесну зуби – једног нема!

*...Кућо моја багремова прућа,
попиће те баја до сванућа...*

У лијеву страну кваса старо козарско коло:
хватају се раширене у укрштај руке,
отац првачи, кум и кума полажу:
она, грлата, трепери, додаје к’о мушко,
узрио у пићу, узвраћа домаћинов брат,
уза њ викалов пријашин из Омарске,
виђај ђеда! – проклецава момачка кољена,
гега у шеширу Ша̀ра Штрабац
што и на сахранама за пуним столом запјева,
шарени звуци стопљени у једно,
из мутног заметка кола –
све бистрији и бистрији ројеви ријечи,
ускачу Ољача и Дрљача,
за њима к’о вјетар Јелача, Срнача и Сувача,
тискају се Пувача, Ребрача и Кувача,
не дају се задихани Ујача и Гарача,

тече лијек завичаја,
расте медна пјеванија,
лизне голи живот к'о поскок на јàри.

*...Пала магла преко Костајнице,
а ведрина изнад Добрљина...*

Коло брзâ и памет преузима,
гласови сложени к'о датуми у календару,
старац-сагрма из Марићке отмјено се ачи,
гледа га штуцовани брчић из Брекиње,
сви измијењени у лицу –
са судбинским *ој* око ушију,
подигнути на вјешала пјевачке нирване:
нема смрти без суђена дана.

*...Нема кола до мене сокола,
ни играња до мога пјевања...*

А пјесник на Палежу ономад рече:
Неколико дјевојака сучелице коловођама,
запјевима са усамљеног плетива,
са бистрог перила,
са јастука несанице,
прожмарају коло мутним љубавним трепетом.

*...Тијо пјевам, тијо се увијам,
тијо драгог у срце убијам...*

Ни малтер у ципелама,
ни муње са Сане,
ни пашчад на јапији,
ништа не разгони ојкачу,
дуго се мијеси коло,
нема силе да пјесма умине:
сјемењача, корјењача,
калемача, матерњача...

*...Пјевај, мала, уста ти отпала
кад си мени бараби допала...*

Дишу столови пуни пите и печења,
испаравају љеваче, ковртуше, савијаче,
мријесте се мекуше, гужваре и звркуше,
посестриме-гибанице пухћу,
од колског бруја чокањима расту крилца,
зинула да пјева из Црне Долине
и пресећа глава с јабуком у зубима,
над њом ратник из Стригове без ноге се крсти,
округласти колачићи и кифлице с мармеладом

у ињу шећера шурују,
паприка-рѳга чека незасита уста,
напињу се затворене плéте жестине:
девет језика говори стара шљивовица,
излизана од веселја пљѳска из Пискавице
– и она би да полети!

*...Уста моја од ува до ува,
ко ће вама намјесити крува...*

Куруза са три коре – тиња,
горди се злаћани кајмак,
меки сиреви за ћапћање спремни,
мирише од зимус туршија-царица у бојама дуге,
о, женске руке, шта ли не спремисте све,
умршен купус-рибанац кипи у чинији,
на сриједи стола утуљена погача – начета,
у малом земљотресу
пуне гајбе под столом цвокоћу,
јагњетина убрана са миљаковачких пропланака
врела у тањирима лебди,
со и сирће вребају слатки залогај,
удесно пљѳште се торте са преливом сирупа,
сунчевином заливена салата у бокору,
бијели лук – црни, папричица љута,

све наново цвјета, рађа,
све окрилаћује – с колом да се у висине вине!

*...Стани, коло, краву ти нану,
запе шешир о шљивову грану...*

Пљусак из ведре неба убацује столове
и грају у празне зидине:
пази, сејо, да жлица не спа'не,
придржи, брале, квргушу,
не дај, сине, да ракија лине!
Сви под драги кров:
снајица снаши тобож кашљући с рамена склања
невидљиву длаку: ајој, сестро мила,
сад и сува грла наздрављају,
цакле зенице у простору без времена,
ту пијуцка Милка Расавчанка,
пријашин из Пејића зубима к'о кљешта
отвара зелену флашу пива
и треска пјену између ногу:
"Ево ти, ја га осунати" – па до дна искапи спас,
бленто ћапи парче из тепсије
па га зали туђом мученицом,
сит гладном не вјерује,
зазубице расту к'о шобот леда по крову.

*...Купус, кромпир и врућа сланина,
од то троје нема огризина...*

Дјеца наново рођена
(и она из дубичког збјега – којих нема),
анђеоски ћарлијају, прсте облизују,
свако сваком на аскурђела личи,
бијесни преци кроте се у печеници,
јело је вóђекā најбољи еглен,
снаше врцкају, мајке тихују,
додајдер виљушку, нема је,
ето је крај ноге, пала је!

*...Дај ракије, потиће је брчко,
макар брчко од ракије црк'о...*

Викало и двојица из Чиркин-поља
– још испод стреје,
ћулају ледену крупу величине ораја,
не да им се од пјеваније растати.

*...Мој колега, до мене си први,
своје ћу ти натовити крви...*

Жагри соба,

иконе на зиду без малтера бану па нестану,
грешне се душе комешају,
дувански дим жмара по огрисцима
и костима на столу и уоколо,
пјесма ће у том тужна-радосна,
из грла Дражиног промуклог:
и горкача и медвача,
и свјетлача и мракача,
и посњача и масњача,
и блатњача и небњача,
и звјездача и крстача.

*...Кад ја умрем и кад ме понесу,
реци, мила, да си моја била...*

Пуче ведрина:

наново коло кади свјежи дом,
у бијелим панталама фрајлински се ритне
виждрача Перса из Дортмунда,
браћа Југовићи из Буснова
пјетловски застружу ногом
па низ брчину намигну гузатој Стаки из Кнежице,
она вихором из сукње занесе и лијево и десно,
сваки јој покрет бедевијски силан и лијеп,
нема стида ни чекања,

сви поносни и важни, једини и јединцати,
као љута бољка размота се коло
у змијолики рукопис тијела.

*...Ој, барабо, ко ти кућу чува,
вјетар дува на ми кућу чува....*

А пјесник са Палежа каже:
Покрети се клижу
као на зејтину у зглобовима,
подлактице се траже и налазе са дојкама,
дјевојке и младе удовице
заостају лијевом ногом
па се као тобож с тога искошавају
мушкарцима иза себе –
као да им се подмјештају.

*...Види ти се по очима, мала,
да се не би пуно отимала...*

Пјеванија растјерује демоне из села,
блâжи у срцу и цвјета долином у брда,
муње-свјетлице учворене зâре
у крошњама са пристиглим јабукама,
однекуд поведе Стојан из Ракелића:

*...Мала моја кад проквоца твоја,
ој, дјевојко, дагај душо моја...*

Посувраћених очију, одлутао богзна куд,
у гиздавом окрету узвраћа Љубан из Јеловца:

*...Насади је на два јаја моја,
ој, дјевојка, драгај душо моја...*

Биће нове дјеце,
вреле супе и живота,
биће шећера и соли, прољећа и зиме,
биће радосница и љутица сузâ,
и одлазака у свијет биће
и повратака у Приједор биће.

*...Ситно пјевам, далеко се чује,
има л' ико да ми се радује...*

Капају звијезђа с окићеног оца,
са рамена висе рупци и кошуље,
на ражњу – глава и реп крмчета,
један чаром извезни цвијет на пешкиру,
изгарављен, скрива врелу цијев за каишем.

*...Нешто чича згуњгур'о у гуњу,
пиштољчину к'о божију муњу...*

Под младим мјесецом,
без игдје икога свога,
викало – сад већ са онога свијета,
кукурикне као ороз,
лане к'о пас
и рикне као ба̀к.
Заниједи дђ, зора се спусти
и живот из камена крене.

*...Биће свега само наске неће,
ко ће са мно́м, нека одма' креће...*

Сном начета лица љубе се и разилазе,
отац и двојица (и један са стране што учи)
сучу преостало пламење ојкаче.
Троглаво грло у нирвани тепа.

*...Ево дође да запјевам вође,
код овога дома поштенога,
ево сада па јонет некада,
ој, дјевојко, драгај душо моја!*

ЖАБАР

1

Има ријечи
које нису само ријечи.
Рећи *жабар* моме оцу,
у крају где јата
риба цвјетају
као сазвјежђа на земљи,
значило је убити га
у срцу,
натјерати бруку
у нос
као олују с планине
у цваст.

Боље је да
опсујеш најмилије,
па и живе
у мртве пресвучеш:
отац ће узвратити
трипут,
псовкама долити сунце и
– ником ништа.

Али
јеси ли га назвао
жабарем
или чуо да је неко
негдје
једном
изустио ту жалосну ријеч
па је ти пренио,
није ти било станка
на земљи.

Због те ријечи,
ако би је и у сну изговорио,
отац би се потукао
и са самим собом.
Једном је бубнуо брбљивог Јанка
који је завирујући женама
под сукњу
викнуо *жабар*
оцу на бициклу;
други пут ћудљивог Мехмеда
што је у поноћ,
у дну баште,
мислећи да је отац,
пијаног Момчила,
давио;
некоћ и веселог Рајка
(*Шта оно вири из младог месеца?*):
овај погледао небо
па зубе скупљао
у трави.

Од Гомјенице до Саничана
осипа се љетњи сумрак
сребром младих шарана,
живих надахнућа
што искачу из воде
у потрази за границом свјетова.
Преко мора и долина
свјетски жабари
довукли од пружа корпе
с поклопцима.
Отац узео стотину и
– ето стоваришта од дворишта.
Како коју напуни жабама,
сутрадан кркет путује у Рим.
Наша је кућа освитала
рујем жабље пјеваније.
Ругала се и луда Дуда.

А лов на жабе – овако:
Крене се љети
касно ноћу
до бара сред шума.
Около виркају виле
и цурка мјесечев кљун.
Крекеће *велико количество жаба*.
Хорови се разлијжу
под земљом до неба.
На обали отац пали
карбитушу лампу
и приноси води.
Кружницом пламена захваћен
свемир звучних мјехурова
утихне нагло
и жабе буљаво блену у њ.
Отац узима,
као крофне са тацне,
једну по једну:
травњачу,
времењачу,
онда бабурачу,

па једну без имена.
Бере у корпу
колико му драго.
Кроз крошњу
на мјесецу
лист у рачви – жаба.

Очева свјетлост
већа је на води
кад мјесец
зађе за облак
што личи на жапца.
Вјечност тукне
на дјечји страх
и све је најежено
као однекуд
састављен сан
из којег удишем чудо.
Кади ме такав час.

Кад год извади
жабу из воде
отац мало истури
па помјери
лијево-десно
доњу вилицу.
Мокром руком дотакне
и нос.
Задовољан шмркне.
Заборави сина што трепери
као локвањ
на малом таласу.

Никад
не додирнух
бијели стомак жабе.
Само сам се дивео
очевој вољи.
На ручковима недјељом,
уз јањетину и ракију,
пригледао сам му велике шаке
без палца на лијевој:
одрезала машина у августу,
у дворишту под жалосном врбом,
у ритуалу око нове каце
кад се сваки прави мајстор
занесе као пјесник у језику
и заборави да је
од крви и меса
све док се на тлу,
поред ногу,
не закопрца
тек одсјечен прст,
у пиљевини.

Посао са жабама био и прошао,
а отац се на асфалту
у Ракелићима,
павши с мотора,
са животом растао.
Многи је комшија на сахрани
на врху језика
заустио ону опасну реч.
Она би се с јабучицом у грлу
попела до ризика да ћу је
и неизговорену
препознати у очима.
Тако се за сва времена
закочила између
гласа и вида.

Италија и даље једе жабе.
А дух мога оца,
који никад не окуси
зелени батак,
диригује невидљивом хору
што се понекад чује
послије кише.
Тад рибари збацују
врбе с леђа,
а пјесма чешља
дијете у чамцу.

Нека бехарају
жабе у ноћима
и нека њихов занос
са лавежом далеких паса
разлијеже се по крајишким
долама и брдима,
у пустим сновима и душама,
под облацима и звијездама,
на овоме свијету што јесте и није,
што долази и пролази
као петельке на гранама
и тек понекад,
у изабраном дану,
укаже се
у једној јединој ријечи,
заустави у грлу,
позлати и вјенча
с пјесмом над пјесмама.

БЕЛЕШКА О ПЕСНИКУ

Ненад Грујичић рођен је 12. септембра 1954. године у Панчеву. Рано детињство провео у Шајкашу. Основну и средњу школу учио у Гомјеници и Приједору. На Филозофском факултету у Новом Саду дипломирао књижевност.

Био је главни и одговорни уредник студентског књижевног листа То јест (1978-1980) и уредник поезије у Гласу омладине 1980-1981. године. Председник Друштва књижевника Војводине (1993-1997) и председник Савета Међународног салона књига и Дана Лазе Костића у Новом Саду (2000-2004). Живи у Новом Саду и ради као директор Бранковог кола у Сремским Карловцима.

Песничке књиге: *Матерњи језик*, Књижевна омладина Србије, Београд, 1978. и *Линије на длану*, Просвета, Београд, 1980; *Врвез*, Матица српска, 1985; *Царска намигуша*, Бигз, Београд, 1990; *Јадац*, Српска књижевна задруга, Београд, 1993; *Пуста срећа*, Просвета, Београд, 1994, 1995, 1996; *Матерњи језик и песме при руци*, Књижевна омладина Србије, Београд, 1995; *Лог*, Време књиге, Београд, 1995; *Цваст*, Просвета, Београд, 1996, 1997; *Сновиље*, Глас српски, Бања Лука, 1998; *Жива душа*, Просвета, Београд, 1999; *Шајкашки сонети*, Прометеј, Нови Сад, 2008.

Избори поезије: *Чистац*, Просвета, Београд, 1997; *И отац и мати*, Матица српска, Нови Сад, 2002, *Млеч*, Глас српски, Бања Лука, 2004, *Светлост и звуци*, Српска књижевна задруга, Београд, 2005. и *Дарови*, Орфеус, Нови Сад, 2009.

Објавио и књиге: *Прокрустова постеља* (есеји и критике), Стражилово, Нови Сад, 1988; *Плес у негвама* (есеји и критике), Просвета, Београд, 1998; *Полемике и одушци*, Ослобођење, Сарајево, 2004; *Бранко* (монографија), Књижевна заједница Новог Сада и Завод за уџбеника и наставна средства, Београд, 1984, 1985, 1990. и 1992; алманах *Аух, што живот ушима стриже*, Стражилово, Нови Сад, 1990; *Читај Тракла* (драма), Радио Нови Сад, 1983; *Ојкача* (студија и антологија), Књижевна заједница Новог Сада, Задужбина Петар Кочић, Бања Лука - Београд, 2002, Музеј Козаре, Приједор, 1988, 1992, 1996, 2003, 2004; *Приче из потаје*, Прометеј, Нови Сад, 2007; *Мужа душа* (роман), Прометеј, Нови Сад, 2009.

Песме су му превођене на двадесетак језика.

Добитник је признања:

Бранкова награда Матице српске, Милан Ракић, Скендер Куленовић, Вукова награда, Печат вароши сремскокарловачке, Кондир Косовке девојке, Стражилово, Кочићево перо, Шушњар, Павле Марковић Адамов, Пјесма над пјесмама, Грб Сремских Карловаца, Дневникова награда и Лазар Вучковић.

САДРЖАЈ

ВИЈАДУКТ

1.....	5
2.....	6
3.....	7
4.....	8
5.....	9
6.....	10
7.....	12
8.....	14
9.....	15
10.....	16
11.....	17
12.....	19
13.....	20
14.....	22
15.....	23
16.....	25

ПОКРИВАЊЕ КУЋЕ.....	29
---------------------	----

ЖАБАР

1.....	49
2.....	50
3.....	51
4.....	52
5.....	53
6.....	55
7.....	56

8.....	57
9.....	58
10.....	59
11.....	60

Ненад Грујичић
ВИЈАДУКТ

ПРОМЕТЕЈ
Нови Сад, Трг Марије Трандафил 11
Тел.: 021 / 6616-018, 451-577
e-mail: prometej@prometej.co.rs
www.prometej.co.rs

Уредник
Зоран Колунџија

Рецензент
Предраг Бјелошевић

Штампа
Верзал, Нови Сад

2011.

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

821.163.41-44

ГРУЈИЧИЋ, Ненад

Вијадукт: три поеме / Ненад Грујичић. – Нови Сад:
Прометеј, 2011 (Нови Сад : Верзал). – 66 стр. ; 17 cm

Тираж 500.

ISBN 978- 86-515-0674-4

COBISS.SR-ID 266947591

Ненад Грујичић ВИЈАДУКТ

Ненад Грујичић ВИЈАДУКТ

Ненад Грујичић ВИЈАДУКТ

Ненад Грујичић ВИЈАДУКТ

Ненад Грујичић ВИЈАДУКТ

Ненад Грујичић ВИЈАДУКТ

Ненад Грујичи : ВИЈАДУКТ